

สำเนา

ที่ สต ๐๐๓๓/ ๖ ๑๐๑๕

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสตูล
อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ๙๑๐๐๐

๓๑ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง แจ้งแนวทางการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับน้ำดื่มพีชกระท่อม

เรียน หัวหน้าส่วนราชการจังหวัดสตูล นายอำเภอ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสตูล ผู้บังคับการตำรวจ
จังหวัดสตูล อัยการจังหวัดสตูล และผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค ๙

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๑๐๑๑/๑๒๗๓ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๗ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา แจ้งแนวทางการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับน้ำดื่มใบของพีชกระท่อม ซึ่งผ่านการพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว นั้น

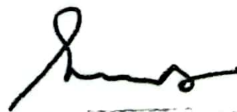
ในการนี้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสตูล ขอเรียนแจ้งให้ทราบสาระสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับน้ำดื่มพีชกระท่อม ดังนี้

๑. น้ำดื่มใบของพีชกระท่อมไม่ว่าจะบรรจุในภาชนะรูปแบบใดก็ตาม โดยไม่มีการปรุงหรือผสมสิ่งอื่น หรือไม่ได้ใช้น้ำดื่มใบของพีชกระท่อมเพื่อเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์อื่นใด ตามที่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ น้ำดื่มใบของพีชกระท่อมนั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕

๒. การใช้น้ำดื่มใบของพีชกระท่อมเพื่อเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์อื่นใด ตามที่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ น้ำดื่มใบของพีชกระท่อมนั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเฉพาะตามที่มีบัญญัติไว้แล้วแต่กรณี ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมายต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายถนัด อวารัฐหัก)

นายแพทย์เชี่ยวชาญ (ด้านเวชกรรมป้องกัน)

รักษาราชการแทนนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสตูล

กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข

โทร ๐ ๗๔๗๒ ๓๕๖๖

โทรสาร ๐ ๗๔๗๒ ๑๕๒๓

E-mail satun_fda@yahoo.com

ร่าง.....	๒๙/๔/๖๗
พิมพ์.....	
ทาน.....	๒๙/๔/๖๗

ที่ สธ ๑๐๑๑/๒๒๗๓

กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๓๐๐๐

๔ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับน้ำต้มใบของพืชกระท่อม

เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ สธ ๑๐๑๑/๑๗๙๐๓ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๒๒/๒๓ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้มีหนังสือตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด ความว่า ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้กำหนดนิยามคำว่า “ใบกระท่อม” หมายความว่า ใบของพืชกระท่อม และให้หมายความรวมถึงน้ำต้มใบของพืชกระท่อม และสารสกัดที่ได้จากใบของพืชกระท่อม ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าน้ำต้มใบของพืชกระท่อม ไม่ว่าจะบรรจุในภาชนะรูปแบบใดก็ตาม โดยไม่ได้แสดงสรรพคุณเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยา อาหาร หรือ เครื่องสำอาง และไม่มีข้อบ่งชี้หรือไม่สามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพใดในกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา น้ำต้มใบของพืชกระท่อมดังกล่าว ย่อมเป็นไปตามนิยาม “ใบกระท่อม” ตามนิยามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕

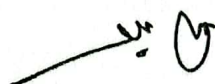
กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ขอเรียนว่า ได้มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อขอหารือข้อกฎหมายเกี่ยวกับน้ำต้มใบของพืชกระท่อม ซึ่งต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีหนังสือตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ แจ้งว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและมีความเห็นปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับน้ำต้มใบของพืชกระท่อม (เรื่องเสร็จที่ ๒๘๒/๒๕๖๗) ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญคือ น้ำต้มใบของพืชกระท่อม อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายใด นั้น จะต้องพิจารณาว่า (๑) หากน้ำต้มใบของพืชกระท่อมได้จากการต้มใบกระท่อมกับน้ำโดยไม่มีการปรุงหรือผสมสิ่งอื่นหรือไม่ได้ใช้น้ำต้มใบของพืชกระท่อมเพื่อเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์อื่นใดตามที่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ น้ำต้มใบของพืชกระท่อมนั้นก็จะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ (๒) หากเป็นการใช้น้ำต้มใบของพืชกระท่อมเพื่อเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร เครื่องสำอางตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดตามที่มีกฎหมายเฉพาะ

บัญญัติไว้...

บัญญัติไว้ น้ำดื่มใบของพืชกระท่อมจะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร กฎหมายว่าด้วยยา กฎหมายว่าด้วยอาหาร กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือกฎหมายเฉพาะตามที่บัญญัติไว้แล้วแต่กรณี ในการนี้ จึงขอส่งเรื่องดังกล่าวมาเพื่อทราบและใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมายต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรโชค ต่างวิวัฒน์)

รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านสนับสนุนงานบริการสุขภาพ

ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ - ๒

<https://bitly.ws/mgb๘sy>

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

กองกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๕๕๐ ๗๐๐๐ ต่อ ๗๑๑๐๔

ที่ สธ ๑๐๑๑/ ๑ ๗ ๙ ๐ ๗

๒๗ ต.ค. ๒๕๖๕

คำพิพากษา...
เลขที่... 10603
วันที่... ๑๗/10/๒๕๖๕
เวลา... 15-45

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 568
เลขที่รับ...
กระทรวงสาธารณสุข 70 / ๑-๑. / ๒๖
ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ ๗๑.๗๐
เวลา...

เรื่อง แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับน้ำดื่มใบของพืชกระท่อมตามพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๕
รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ขอเรียนว่า ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้กำหนดนิยามคำว่า “ใบกระท่อม” หมายความว่า ใบของพืชกระท่อม และให้หมายความรวมถึงน้ำดื่มใบของพืชกระท่อมและสารสกัดที่ได้จากใบของพืชกระท่อม ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าน้ำดื่มใบของพืชกระท่อม ไม่ว่าจะบรรจุในภาชนะรูปแบบใดก็ตาม โดยไม่ได้แสดงสรรพคุณเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยา อาหาร หรือเครื่องสำอาง และไม่มีข้อบ่งชี้หรือไม่สามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพใดในกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา น้ำดื่มใบของพืชกระท่อมดังกล่าว ย่อมเป็นไปตามนิยาม “ใบกระท่อม” ตามนัยมาตรา ๔ ซึ่งต้องปฏิบัติตามหมวด ๕ การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคใบกระท่อมและการป้องกันการใช้ใบกระท่อมในทางที่ผิด แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ กรณีที่มีการขายใบกระท่อมดังกล่าว ฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ จะมีโทษตามมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่กำกับดูแลใบกระท่อมดังกล่าว คือ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวีระชัย นลวชัย)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา

กองกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๕๕๐ ๗๐๘๐

โทรสาร ๐ ๒๕๕๐ ๗๐๘๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๙๑๒/๒๓

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอาหารหรือผลิตภัณฑ์สมุนไพรน้ำต้มใบกระท่อม

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๑๒/ป ๓๗
ลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับน้ำต้ม
ใบของพืชกระท่อม

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการ
การนำทบัญญัติของกฎหมายมาบังคับใช้แก่ผู้ซึ่งผลิตหรือขายน้ำต้มใบของพืชกระท่อมโดยไม่ได้รับ
อนุญาต และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขอให้กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) และกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวง
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา)
แต่งตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวและมีความเห็น
ปรากฏตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตามสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

เรียน เลขาธิการฯ (รองฯ วิฑิต)
เพื่อ โปรดพิจารณาต่อไปด้วย
จะเป็นพระคุณ

ขอแสดงความนับถือ

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

๒๙ ก.พ. ๒๕๖๗

มอบ สมพ./ยา/อาหาร/คสอ./กม. พิจารณา

(นายวิฑิต สฤษฎชัยกุล)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา

กองกฎหมายสวัสดิการสังคม

ฝ่ายกฎหมายสาธารณสุข

โทร. ๐๘๗ ๕๖๔ ๑๓๗๘ (นางสาวกุสุมาฯ)

โทรสาร ๐ ๒๒๒๖ ๖๒๐๑

www.ocs.go.th

www.lawreform.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@ocs.go.th

1 มี.ค. 2567

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับน้ำต้มใบของพืชกระท่อม*

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีหนังสือด่วนที่สุด ที่ สธ ๑๐๑๗/๘๓๑ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๗ สรุปความได้ว่า โดยที่พระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ เรื่อง แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับน้ำต้มใบของพืชกระท่อม ตามพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด สรุปความว่า หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าน้ำต้มใบของพืชกระท่อมไม่ว่าจะบรรจุในภาชนะรูปแบบใด โดยไม่แสดงสรรพคุณเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยา อาหาร หรือเครื่องสำอาง และไม่มีข้อบ่งชี้หรือไม่สามารถวินิจฉัย ได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพใดในกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา น้ำต้ม ใบของพืชกระท่อมดังกล่าวย่อมเป็นไปตามนิยาม “ใบกระท่อม” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ พืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่ให้หมายความรวมถึงน้ำต้มใบกระท่อมของพืชกระท่อมและสารสกัดของ พืชกระท่อมด้วย กรณีที่มีการขายน้ำต้มใบของพืชกระท่อมดังกล่าวจึงเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่กำกับ ควบคุมใบกระท่อมดังกล่าว คือ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ศาลจังหวัดสมุทรสาครได้มีคำพิพากษา ในคดีหมายเลขแดงที่ อ ๑๘๐๔/๒๕๖๖ คดีความผิดต่อพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร ให้จำเลย ทั้งสองซึ่งผลิตน้ำต้มใบกระท่อมบรรจุขวดมีความผิดตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๘ (๔) มาตรา ๙๑ และมาตรา ๑๐๖ พระราชบัญญัติ อาหาร พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖ (๘) และมาตรา ๕๐ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ และเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๖ ศาลแขวงนครราชสีมาได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดง ที่ อ ๓๐๗๒/๒๕๖๖ ว่า จำเลยมีความผิดตามฟ้องที่ว่า จำเลยได้จำหน่ายโดยการขายน้ำต้ม พืชกระท่อมอันเป็นอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย และลงโทษตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ (๘) และมาตรา ๕๐ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาพิจารณาแล้ว เพื่อให้เกิดความชัดเจน และเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในการดำเนินคดีต่อผู้ผลิต ขายน้ำต้มใบของพืชกระท่อม เห็นควรสอบถามสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า น้ำต้มใบของ พืชกระท่อมอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติใด หากมีผู้ผลิต ขายน้ำต้มใบของพืชกระท่อมโดยไม่ได้รับ อนุญาตจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติใด ในแต่ละกรณีดังต่อไปนี้

*ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๑๒/๑๙ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ซึ่งสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑. น้ำต้มใบของพืชกระท่อมที่ผลิตไว้เพื่อรับประทานเอง
๒. น้ำต้มใบของพืชกระท่อมที่ผลิตเพื่อขาย ซึ่งบรรจุในบรรจุภัณฑ์ เช่น ขวด และไม่มี
การกล่าวอ้างสรรพคุณว่าส่งผลต่อร่างกาย บำบัด บรรเทา หรือรักษาโรค
๓. น้ำต้มใบของพืชกระท่อมที่ผลิตเพื่อขายโดยตักใส่แก้วและไม่มีกล่าวอ้าง
สรรพคุณว่าส่งผลต่อร่างกาย บำบัด บรรเทา หรือรักษาโรค
๔. น้ำต้มใบของพืชกระท่อมที่ผลิตเพื่อขายและมีการกล่าวอ้างสรรพคุณว่าส่งผลต่อ
ร่างกาย บำบัด บรรเทา หรือรักษาโรค

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) และผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า โดยที่มาตรา ๔^๒ แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้บัญญัติบทนิยามคำว่า “ใบกระท่อม” หมายความว่า ใบของพืชกระท่อม และให้หมายความรวมถึงน้ำต้มใบของพืชกระท่อมและสารสกัดที่ได้จากใบของพืชกระท่อม และมาตรา ๓^๓ แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ บัญญัติว่า การใช้ใบกระท่อมเป็นวัตถุติดหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาทาตามกฎหมายว่าด้วยยา อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร เครื่องสำอางตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดตามที่มิได้มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ รวมถึงการนำเข้า การส่งออก การขาย และการโฆษณา ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เนื่องจากกฎหมายเฉพาะดังกล่าวมีมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์และความปลอดภัยกับผู้บริโภคไว้ครอบคลุมอยู่แล้ว สมควรดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้น เว้นแต่กรณีที่ยกเว้นในหมวด ๕ การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคใบกระท่อมและการป้องกันการบริโภคใบกระท่อมในทางที่ผิด แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี สตรีมีครรภ์ สตรีให้นมบุตร และบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันประกาศกำหนด^๔ โดยการกระทำนั้นจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ด้วย

^๒มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“พืชกระท่อม” หมายความว่า พืชซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Mitragyna speciosa* (Korth.) Havil.

“ใบกระท่อม” หมายความว่า ใบของพืชกระท่อม และให้หมายความรวมถึงน้ำต้มใบของพืชกระท่อมและสารสกัดที่ได้จากใบของพืชกระท่อม

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓มาตรา ๓ การใช้ใบกระท่อมเป็นวัตถุติดหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาทาตามกฎหมายว่าด้วยยา อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร เครื่องสำอางตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดตามที่มิได้มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ รวมถึงการนำเข้า การส่งออก การขาย และการโฆษณา ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เว้นแต่กรณีที่ยกเว้นในหมวด ๕ การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคใบกระท่อมและการป้องกันการบริโภคใบกระท่อมในทางที่ผิด

^๔มาตรา ๒๔ ห้ามผู้ใดขายใบกระท่อม หรืออาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุติดหรือส่วนประกอบแก่บุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

(๒) สตรีมีครรภ์

(๓) สตรีให้นมบุตร

(๔) บุคคลอื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันประกาศกำหนด

ฯลฯ

ฯลฯ

ในการพิจารณาว่าน้ำต้มใบของพืชกระท่อม ในกรณี ๑. น้ำต้มใบของพืชกระท่อม ที่ผลิตไว้เพื่อรับประทานเอง ๒. น้ำต้มใบของพืชกระท่อมที่ผลิตเพื่อขาย ซึ่งบรรจุในบรรจุภัณฑ์ เช่น ขวด และไม่มีกรกล่าวอ้างสรรพคุณว่าส่งผลต่อร่างกาย บำบัด บรรเทา หรือรักษาโรค ๓. น้ำต้มใบของพืชกระท่อม ที่ผลิตเพื่อขายโดยดักใส่แก้วและไม่มีกรกล่าวอ้างสรรพคุณว่าส่งผลต่อร่างกาย บำบัด บรรเทา หรือรักษาโรค และ ๔. น้ำต้มใบของพืชกระท่อมที่ผลิตเพื่อขายและมีการกล่าวอ้างสรรพคุณว่าส่งผล ต่อร่างกาย บำบัด บรรเทา หรือรักษาโรค อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายใด นั้น จะต้องพิจารณาว่า หากเป็นการใช้น้ำต้มใบของพืชกระท่อมเพื่อเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร เครื่องสำอางตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดตามที่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ น้ำต้มใบของพืชกระท่อมก็จะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร กฎหมาย ว่าด้วยยา กฎหมายว่าด้วยอาหาร กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือกฎหมายเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ แล้วแต่กรณี เว้นแต่เป็นการกระทำตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๕ การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับ อันตรายจากการบริโภคใบกระท่อมและการป้องกันการใช้ใบกระท่อมในทางที่ผิด แห่งพระราชบัญญัติ พืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ การกระทำนั้นจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ด้วย แต่หากน้ำต้มใบของพืชกระท่อมได้จากการต้มใบกระท่อมกับน้ำโดยไม่มีการปรุงหรือผสมสิ่งอื่น หรือไม่ได้ใช้น้ำต้มใบของพืชกระท่อมเพื่อเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร เครื่องสำอางตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดตามที่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ น้ำต้มใบของพืชกระท่อมนั้นก็จะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๐) มีข้อสังเกตว่า โดยที่นิยามของใบกระท่อม ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ หมายความว่ารวมถึงน้ำต้มใบ ของพืชกระท่อมด้วย จึงทำให้อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่ไม่มี บทบัญญัติควบคุมการผลิตและบริโภคน้ำต้มใบของพืชกระท่อมที่มีสาร Mitragynine อย่างเพียงพอ ซึ่งการบริโภคในปริมาณมากจะมีอันตรายต่อร่างกายได้ จึงสมควรที่กระทรวงยุติธรรมและกระทรวง สาธารณสุขจะได้พิจารณาให้มีการควบคุมปริมาณในการบริโภคของประชาชนต่อไป

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗